

vážený pan

Ing. arch. Jaroslav Izák

Ministr životního prostředí Slovenské republiky

Náměstí L. Štúra 1

812 35 Bratislava

Slovenská republika

Otevřený dopis českých vědců ministři životního prostředí Slovenské republiky k navrhovaným zásahům v NPR Tichá a Koprová dolina

Ke změnám tradičního lesnického přístupu k ochraně smrkových porostů dochází v České i Slovenské republice jen velmi pozvolna a to i v nejceněnějších zónách národních parků. Děje se tak navzdory dobrým příkladům z národních parků sousedních států a navzdory výsledkům výzkumů (i českých a slovenských odborníků), které dokládají potřebu změny tradičního přístupu pro ochranu přírodních hodnot chráněných ekosystémů.

V České republice byl samovolnému vývoji bez aktivních lesnických zásahů poprvé ponechán horský smrkový les v Národním parku Šumava v roce 1997 po jeho rozpadu v důsledku přemnožení lýkožrouta smrkového. Celková rozloha území ponechaného samovolnému vývoji činí více než 1000 ha. Následná přirozená obnova lesního ekosystému plně potvrdila oprávněnost tohoto přístupu. V současné době, kdy se řeší následky vichřice v Národním parku Šumava z ledna letošního roku, bude podle rozhodnutí ministra životního prostředí samovolný vývoj umožněn na 20 % plochy horských smrčín narušených vichřicí.

V Tatranském národním parku bylo po větrné smršti v listopadu 2004 vytěženo 93 % plochy rozvrácených porostů a samovolnému vývoji byly ponechány narušené smrkové porosty v Národních přírodních rezervacích Tichá a Koprová dolina. Tomuto rozhodnutí předcházela složitá jednání, v nichž byla všestranně dokumentována rizika poškození těchto ekosystémů těžbou vyvrácených stromů a naopak pozitivní úloha ponechání těchto porostů samovolnému vývoji. Jednání s tehdejšími ministrem životního prostředí Slovenské republiky Lászlom Miklósom svolaném za účelem nalezení nejvhodnějšího postupu v Tiché a Koprové dolině se účastnil i tým expertů vyslaných Ministerstvem životního prostředí České republiky, kteří jsou současně spoluautory tohoto prohlášení. Rozhodnutí o ponechání oblasti Tiché a Koprové doliny jako celku, tedy od ústí až po závěr dolin, samovolnému vývoji jsme tehdy spolu s většinou účastníků jednání vnímali jako jediné správné řešení. O to více nás překvapilo znovuotevření tohoto problému v uplynulých měsících a ještě více pak samotný průběh hledání jeho řešení. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli k formulaci tohoto prohlášení, k jehož podpoře byli kromě expertů účastnících se jednání na jaře roku 2005 přizváni i přední akademičtí a výzkumní pracovníci zabývající se problematikou přirozeného vývoje lesních ekosystémů. Jako vědečtí pracovníci jsme uvyklí vést odborné pře a hledat řešení různých složitých problémů, při nichž rozhoduje váha argumentů podložených výsledky výzkumů. Z dosavadního průběhu znovuotevřené diskuze o aktivních zásazích v Tiché a Koprové dolině však máme jednoznačný dojem, že názory slovenských odborníků zastávajících jiné než konzervativní lesnické postoje nejsou vůbec brány v potaz - viz „Štúdia posúdenia vplyvu navrhovanej činnosti na priaznivý stav predmetu ochrany v NPR Tichá a Kôprová dolina“ z ledna 2007, vypracovaná Štátnou ochranou prírody v Banskej Bystrici a Národným lesníckym centrom ve Zvolení. Naším cílem je vyjádřit podporu všem slovenským kolegům, jejichž argumenty proti zásahům v NPR Tichá a Koprová dolina byly při formulaci uvedené studie zcela opomenuty. Z tohoto důvodu a vzhledem k výjimečnému přírodovědnému významu dotčených rezervací, který přesahuje hranice Slovenska si jako občané Evropské unie dovolujeme požádat Ministerstvo životního prostředí Slovenské republiky, aby závěry výše uvedené studie nebyly brány jako relevantní podklad pro jeho rozhodnutí.

Na závěr si dovolujeme stručně uvést základní principy přístupu k lesním ekosystémům v národních parcích odvozené ze současného stavu poznání jejich samovolného vývoje, jejichž uplatňování by mělo být alespoň v jádrových zónách národních parků naprosto samozřejmé:

a) Vichřice je bez ohledu na její rozsah přirozeným klimatickým činitelem, který má nezastupitelné místo ve vývoji přirozených lesních ekosystémů. Narušení lesního porostu pozmeněného člověkem vichřicí lze vnímat jako příhodný okamžik pro větší uplatnění přírodních procesů na dalším vývoji ekosystému.

b) Na stanovištích ponechaných po plošném rozpadu lesa bez zásahu člověka nedochází k přerušení kontinuity lesa. Odumřelé rozkládající se dřevo má zároveň klíčový význam pro zachování či dokonce zvýšení diverzity ekosystému, zmírnění změn biogeochemických procesů a především samotnou přirozenou obnovu stromového patra.

c) Ponechání dřevní hmoty v ekosystému smrkového lesa narušeného vichřicí může vést k významnému namnožení lýkožrouta smrkového. I to je nedílnou a přirozenou součástí dynamiky horského smrkového lesa. Všude tam, kde je prioritním cílem ochrany přírody zachování přirozeného a nerušeného vývoje ekosystémů, by měla být těžba dřeva jako ochrana lesa před lýkožroutem smrkovým vyloučena jako opatření jsouci v hrubém rozporu s tímto cílem. Nejsilnější expanzi lýkožrouta smrkového lze navíc očekávat v prvních dvou letech po narušení. V dalších letech již početnost populace lýkožrouta smrkového obvykle klesá a současně se zvyšuje diverzita a početnost přirozených nepřátel lýkožrouta smrkového, která rovněž úzce souvisí s množstvím mrtvého dřeva a míře jeho rozkladu. Ve výše uvedené studii je však v rozporu s tím navrhováno odstranění dřevní hmoty po více než dvou letech od narušení ekosystému vichřicí. Realizace těchto opatření by tak kromě všech dalších nepříznivých důsledků pro další vývoj chráněných ekosystémů pravděpodobně vůbec nevedla k potlačení populace lýkožrouta smrkového, který už ze dřeva většinou vylétal, ale naopak významnému poškození populací jeho přirozených nepřátel.

Podpisy:

Doc. PaedR. Jan Farkač, CSc.

- Fakulta lesnická a environmentální, Katedra ochrany lesa a myslivosti, Česká zemědělská univerzita v Praze

RNDr. Jakub Hruška, CSc.

- Česká geologická služba, náměstek pro vědu a výzkum, Praha - člen expertního týmu vyslaného MŽP ČR na jednání svolané ministrem ŽP SR ve věci řešení následků vichřice v Tatranském národním parku na jaře 2005

RNDr. Jeňýk Hofmeister, Ph.D.

- Česká geologická služba, Odbor environmentální geochemie a biogeochemie, Praha - člen expertního týmu vyslaného MŽP ČR na jednání svolané ministrem ŽP SR ve věci řešení následků vichřice v Tatranském národním parku na jaře 2005

RNDr. Magda Jonášová, Ph.D.

- Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR, Laboratoř ekologie lesa, České Budějovice

RNDr. Zdenka Křenová, Ph.D.

- Správa NP a CHKO Šumava, vedoucí Odboru výzkumu a ochrany přírody, Vimperk

Prof. RNDr. František Marec, CSc.

- Biologické centrum AV ČR, Entomologický ústav a Biologická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice

Prof. RNDr. Karel Prach, CSc.

- Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Katedra botaniky, České Budějovice

Prof. RNDr. Josef Rusek, DrSc.

- Biologické centrum AV ČR, Ústav půdní biologie a Biologická fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice

Prof. RNDr. František Sehnal, CSc.

- Biologické centrum AV ČR, Entomologický ústav, České Budějovice

Doc. Ing. Karel Spitzer, CSc.

- Biologické centrum AV ČR, Entomologický ústav, České Budějovice

Ing. Miroslav Svoboda, Ph.D.

- Fakulta lesnická a environmentální, Katedra pěstování lesů, Česká zemědělská univerzita v Praze

Prof. Ing. Hana Šantrůčková, CSc.

- Biologická fakulta Jihočeské univerzity, vedoucí Katedry ekologie a hydrobiologie, České Budějovice

Doc. RNDr. Jan Šula, CSc.

- Biologické centrum AV ČR, ředitel Entomologického ústavu, České Budějovice

Ing. Tomáš Vrška, Ph.D.

- Výzkumný ústav pro krajinu a okrasné zahradnictví, vedoucí Oddělení ekologie lesa, Brno - člen expertního týmu vyslaného MŽP ČR na jednání svolané ministrem ŽP SR ve věci řešení následků vichřice v Tatranském národním parku na jaře 2005

RNDr. Jiří Zelený, CSc.

- Biologické centrum AV ČR, Entomologický ústav, České Budějovice

Za správnost podpisů a textu dopisu odpovídá

RNDr. Jeňýk Hofmeister, Ph.D.

V Praze 30.3.2007

na vědomí: Ing. Miroslav Jureňa, Ministr zemědělství Slovenské republiky
Ing. Ján Mizerák, Státní ochrana přírody Slovenské republiky